

9 Mayıs 2023

Kamuoyuna,

30 Haziran – 1 Temmuz 2022 tarihlerinde Ankara’da düzenlediğimiz *Türkiye Yükseköğretim Alanının Yeniden Yapılandırılması* Çalıştayının 19 Kasım 2022 tarihinde tamamlanarak duyurduğumuz Sonuç Raporu sonrasında Millet İttifakı kamuoyu ile iki politika dokümanı paylaştı:

1. 28 Kasım 2022 tarihinde açıklanan Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem Anayasa Değişikliği Önerisi
2. 30 Ocak 2023 tarihinde açıklanan Ortak Politikalar Mutabakat Metni

Çalışmaya katılan öğretim üyeleri olarak her iki dokümanın yükseköğretimi ilgilendiren maddeleri konusundaki görüşlerimizi ekte (Ek 1 ve Ek 2) bulabilirsiniz.

Cumhuriyetimizin yeni yüzyılında çağdaş evrensel ilkeler, ulusal öncelikler ve rekabetçi bir vizyon ile Türkiye Yükseköğretim Alanının yeniden tasarlanması çalışmalarına her türlü desteği vermek isteriz.

Saygılarımızla,

Taner Bilgiç
(Çalıştay Katılımcıları ve
Görüş Oluşumuna Katkıda Bulunan Öğretim Üyeleri Adına)

Ek-1: Anayasa Değişikliği Yükseköğretim Maddeleri Hk. Görüş

Ek-2: Ortak Politikalar Mutabakat Metni Yükseköğretim Maddeleri Hk. Görüş

28 KASIM 2022 TARİHİNDE AÇIKLANAN GÜÇLENDİRİLMİŞ PARLAMENTER
SİSTEM ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ ÖNERİSİNİN YÜKSEKÖĞRETİM İLE İLGİLİ
MADDELERİ HAKKINDA GÖRÜŞ

10 Aralık 2022

Güncelleme: 11 Şubat 2023

Altı siyasi partinin oluşturduğu Millet İttifakının [Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem Anayasa Değişikliği Önerisi](#)¹ 28 Kasım 2022 tarihinde yayınlanmıştır.

Öneride Anayasa değişikliği konusunda bütüncül bir yaklaşım yerine parçalı değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Bu yöntemle yüksek öğretimin kısaca düzenlenmiş olmasının Türkiye deneyimi ve karşılaştırmalı bulgular ışığında güvenceli bir düzenleme tekniği olmayabileceği görüşünderiz. Türkiye deneyimi ve karşılaştırmalı bulgular demokratik gerileme karşısında üniversitelerin kurumsal güvencelerinin ve akademik özgürlüklerin ciddi bir tehdit altına girebildiğini göstermiştir. Bu durum karşısında, güvenceleri artırarak ilkesel düzeyde Anayasa'ya koymak ve ayrıntıları anayasal çerçeveyi iyice belirledikten sonra kanuna/kanunlara bırakmak daha doğru bir anayasa politikası olacaktır. Aksi halde, yükseköğretim politikası tamamen kanun koyucu çoğunlukların dönemsel tercihlerine kalabilir. Ayrıca, mevcut sistemde eğitim ve öğrenim hakkı bir sosyal hak olduğu için yüksek öğretim alanı da dolaylı olarak Cumhurbaşkanının (veya bir Anayasa değişikliği olsa bile Bakanlar Kurulunun) kararname yetkisine tabi tutulabilir. Bu durum, yüksek öğretim açısından güvencesizlik ve keyfilik riski içermektedir.

Anayasada yükseköğretim ile doğrudan ilgili iki madde 130. ve 131. maddelerdir. Ancak hem Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyetini düzenleyen 26. madde hem de Bilim ve Sanat Hürriyetini düzenleyen 27. madde de yükseköğretime ilişkin güvencelerle doğrudan ilgilidir.

Öneride 26. madde metinden çıkarılmış; Düşünce ve Kanaat Hürriyetini düzenleyen 25. madde, ifade hürriyetini de kapsayacak biçimde yeniden yazılmış görünmektedir. Bu kapsamda önerilen yeni 25. maddede yer alan “*düşünceleri söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma*” hakkı akademik özgürlük ile de ilintilidir. Aynı maddede bu hakkın kısıtlanmasına dair hükümlerin de yer alması ve akademik özgürlükler açısından özgül bir güvencenin bulunmaması akademik ifade özgürlüğü açısından riskler barındırmaktadır.

¹ <https://milletittifaki.biz/guclendirilmis-parlamenter-sistem-calisma-komisyonu/calismalar-raporlar>

Diğer yandan, Bilim ve Sanat Hürriyetini düzenleyen Anayasanın 27. maddesi öneride olduğu gibi bırakılmıştır. Bu madde akademik özgürlüğün tanımını ile doğrudan örtüşmektedir.

Madde 27- Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Yayma hakkı, Anayasanın 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz.

Bu madde hükmü yabancı yayınların ülkeye girmesi ve dağıtımının kanunla düzenlenmesine engel değildir.

27. maddenin ilk fıkrası Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası anlaşmalarda (ör. 1948 tarihli BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, md. 27 veya 1966 tarihli BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi md. 15) yer alan akademik özgürlük tanımı ile uyumludur. Ancak bu maddenin uygulamada sorun yaratan kısıtlayıcı ek hükümleri olduğu düşünüldüğünde bu kısıtlamaların kaldırılması ve güvencenin pekiştirilmesi daha uygun olacaktır.

Taslakta önerilen 130. ve 131. maddeler doğrudan ve sadece yükseköğretim ile ilgilidir. 130. maddenin aşağıda önerilen hali yalınlığı itibarı ile olumludur.

Madde 130 - Kamu tüzel kişiliğine sahip yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, bütçeleri, Devletin sağladığı mali kaynakları kullanmaları ile üniversite organlarınca denetlenmesi, öğretim elemanlarının atanmaları, yükselmeleri ve özlük hakları, bilimsel ve akademik özgürlük ile bilimsel, idari ve mali özerklik esaslarına göre kanunla düzenlenir. Yükseköğretim kurumları, kanunda gösterilen usul ve esaslara göre devlet veya vakıflar tarafından kurulur. Vakıf üniversitelerine devlet yardımı yapılamaz. Yükseköğretim kurumlarının yönetim ve denetimi, bu kurumların kendi öğretim üyeleri arasından seçimle oluşturdukları organlar eliyle gerçekleştirilir. Yükseköğretim kurumları yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanları, yükseköğretim kurumları dışındaki makamlarca, her ne suretle olursa olsun, görevlerinden uzaklaştırılmazlar.

130. maddede yer alan “bilimsel ve akademik özgürlük” hakkının bilimsel özgürlük kısmı madde 27’de tanımlanmıştır. Ancak akademik özgürlük tanımı eksiktir. Önerimiz, akademik özgürlüğün bu madde kapsamında aşağıdaki şekilde tanımlamasıdır:

Baskıya uğrama, caydırılma ve cezalandırılma korkusu duymadan eleştirel biçimde araştırma, öğretme, öğrenme, üretilen bilgiyi yayma ve akademik yönetime katılma hakkı olarak akademik özgürlük ...

Ayrıca, 130. maddenin “üniversite”ye referans vermemesi ve üniversitelerin kanunla kurulması gerektiğini vurgulamaması bir eksiklik olarak görülmektedir. Üniversite olmayan yükseköğretim kurumları olabilir. Ancak maddenin devamında “üniversite organları”na referans bulunması karışıklık yaratmaktadır.

Önerilen 130. madde vakıf üniversiteleri bakımından da yetersiz ve kanun koyucuya esasları belirtmemiş geniş bir yetki tanımaktadır. Vakıf üniversiteleri mütevelli heyetlerinin sorumlulukları ile mütevelli heyet karşısında diğer akademik organların özerkliğinin teminine ilişkin esaslar anayasal olarak belirlenmelidir.

Önerilen 131. maddede yeni bir Yükseköğretim Üst Kurulu oluşturulması öngörülmüştür. Bu kurulun üniversitelerin akademik, idari ve mali özerkliğine müdahale etmeyeceği hükmü olumludur.

Madde 131- Yükseköğretim kurumlarının akademik, idarî ve mali özerkliğine müdahale etmeksizin yükseköğretimin planlanması ve yükseköğretim kurumları arasında koordinasyonun sağlanması amacıyla kanunla Yükseköğretim Üst Kurulu oluşturulur.

Kurulun teşkilatı, üyelerinin ve başkanının seçimi, görev, yetki ve sorumluluğu ile çalışma esasları kanunla düzenlenir.

Ancak “[Türkiye Yükseköğretim Alanının Yeniden Yapılandırılması Çalıştay Sonuç Raporunda](#)²” halen var olan YÖK’ün kaldırılıp yükseköğretim alanının üç ayaklı (Eşgüdüm Kurulu, Kalite Akreditasyon Kurulu, yeniden yapılandırılmış Üniversitelerarası Akademik Kurul) bir yapılanma ile düzenlenebileceğini öneriyoruz. 131. maddenin bu hali ile Anayasada varlığı eşgüdüm amaçlı da olsa kurulması önerilen yeni Yükseköğretim Üst Kuruluna, diğer üst kurullardan farklı anayasal bir kurum statüsü verecektir. Bu durumda ya 131. maddenin Anayasadan çıkartılarak önerdiğimiz üç ayaklı yükseköğretim üst yapılanmasının Yükseköğretim Çerçeve Kanunu ile düzenlenmesine olanak vermek ya da yeni 131. maddede bu üç kurulun birden varlığını tanımlamak gerekecektir.

² <https://univ-forum.org/index.php?view=article&id=10:calistay-sonuc-raporu-19-11-2022>

Millet İttifakı tarafından 30 Ocak 2023 tarihinde açıklanan “Ortak Politikalar Mutabakat Metni” Yükseköğretim Alanı ile İlgili Maddeleri Hakkında Görüş

31 Ocak 2023
Güncelleme: 9 Nisan 2023

Genel Değerlendirme

Ortak Politikalar Mutabakat Metninde ortaya konan yükseköğretim vizyonunun Türkiye Yükseköğretim Alanının Yeniden Yapılandırılması Çalıştay Sonuç Raporu¹ ile genelde uyumlu olduğunu görüyoruz. Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) kaldırılması, üniversitelerin mali kaynaklarının artırılması, akademik, idari ve mali özerkliklerin güvence altına alınması, bu çerçevede teşvik verilmesinin planlanması olumludur.

Mutabakat metninde ana başlıklarla verilmiş ancak daha sonraki aşamada detaylandırılacağını düşündüğümüz bazı önemli hususlara dikkat çekmek isteriz. Öncelikle, önerildiği gibi YÖK kaldırılınca YÖK’ün şu anda var olan yetkilerinin kime nasıl paylaşılacağı konusu netleştirilmelidir. YÖK yerine kurulacak yeni kurulun icra yetkisi olmayacağına göre YÖK’ün hali hazırda kullandığı icra yetkilerinin (özellikle akademik kadro izinleri, atama ve yükseltme kriterleri, dekan atama, disiplin, denetleme, öğrenci kontenjanları vb.) hangi kurumlara devredileceği konusu, bu yetkilerin sınırları ve denetiminin sağlanması önemlidir.

Yükseköğretim alanı ile ilgili tüm kurumlarının (yükseköğretim üst kurulları, üniversiteler, bilim akademileri, TÜBİTAK vb.) özerkliğinin sağlanması ve garanti altına alınmasını sağlayacak önerilere ve yasal düzenlemeye ihtiyaç olacağı hususuna da dikkat çekmek isteriz.

Öneriler arasında yer alan idari ve mali özerkliğin nasıl sağlanacağı konusuna daha fazla vurgu yapılmalı ve bu konuda somut önerilere yer verilmelidir. Örneğin, Çalıştay Raporumuzda önerdiğimiz gibi torba bütçe ve torba kadro rejimleri bu konuda önemli rahatlık getirebilir. Akademik yönetimde katılımcı olma tasviri sadece rektör seçimi ve üst kurul üyelerinin oylanması ile kısıtlı kalmış görünmektedir. Üniversiteler için, önerilen üst kurulun nasıl kurulacağı ve hangi yetki, sorumluluklarının olacağı, nasıl işleyip nasıl denetleneceği konusu da netlik kazandırılması gereken hususlardandır. Bu konuda Çalıştay Sonuç Raporumuz dışında Mart ayı içinde yayınlanan Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA) 2023 Üniversite Özerklik Raporunda² da Türkiye Yükseköğretim alanının bu başlıklar altında yerini karşılaştırmalı olarak görmek mümkündür ve yol gösterici olacaktır.

Metinde yasal düzenlemenin nasıl yapılacağından söz edilmemektedir. Bu konunun ilkeler ve ortak politika önerileri detaylandırıldıktan sonra kanunun kodifiye edileceği anlaşılmaktadır. Yükseköğretim için önerilen ortak politikaların tümünü tek bir yasa ile düzenlemeye çalışmanın yeniden merkeziyetçi bir kanun ve merkezi yetkileri olan kurumlar gerektirebileceğinden endişe ediyoruz.

¹ https://univ-forum.org/images/pdf/Calistay_Sonuc_Raporu_Dijital.pdf

² <https://www.eua.eu/resources/publications/1061:university-autonomy-in-europe-iv-the-scorecard-2023.html>

Öneriler arasında akademik etik ihlallerin nasıl çözüleceğine dair daha net bir tutum ve bir mekanizma önerilmelidir. Raporumuzda bu alanda kamu denetçiliğine benzer bir yapının her üniversitede ve merkezi olarak kurulmasını öneriyoruz.

Mutabakat Metninde VII. EĞİTİM ve ÖĞRETİM başlığı altında yer alan Yükseköğretim ile ilgili maddeler hakkındaki detaylı görüşlerimizi aşağıda bulabilirsiniz.

Ayrıca, metinde V. BİLİM, AR-GE, YENİLİKÇİLİK, GİRİŞİMCİLİK ve DİJİTAL DÖNÜŞÜM başlığı altında yer alan politika önerileri (Bilim Politikası, Tersine Beyin Göçü, AR-GE ve Yenilikçilik, Girişimcilik, Dijital Dönüşüm) de yükseköğretim ile yakından ilişkilidir. Bunlar üzerinde detaylı görüş vermek yerine, buradaki politikalar oluşturulurken; üniversitelerin mali, idari, istihdam ve akademik özerkliklerini gözeterek ve bunları zedelemeyecek şekilde bir kurgulama yapmanın önemini vurgulamakla yetiniyoruz.

Bu konularda yapacağınız çalışmalara dilediğiniz ölçüde katkı vermeye hazır olduğumuzu da belirtmek isteriz.

Metindeki VII. EĞİTİM ve ÖĞRETİM başlığı altında yer alan Yükseköğretim (ss. 182-184) maddeleri hakkında detaylı görüşler

Yükseköğretim

- YÖK'ü kaldırarak, yüksek öğretim kurumlarının akademik, idari ve mali özerkliğine müdahale etmeksizin yüksek öğretimin planlanması ve yükseköğretim kurumları arasında koordinasyon sağlanması şeklinde sınırlı görevleri bulunan bir kurul kuracağız.

YÖK'ün var olan hali ile kapatılması en uygun seçenek olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç raporumuzda yükseköğretim üst kurullarının icra yetkisi olmayan bir Koordinasyon Kurulu (KK), yeniden yapılandırılmış Yükseköğretim Kalite ve Akreditasyon Kurulu (YKAK) ve yeniden yapılandırılmış bir Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) olmasını öneriyoruz. YÖK'ün hali hazırda var olan yetkilerinden fakülte ve enstitü açma, akademik program kurma, dekan atama, akademik kadro izinleri, atama ve yükseltme kriterleri, uluslararası öğretim elemanları ile sözleşme imzalama, disiplin, öğrenci kontenjanları belirleme ve bütçe ile ilgili konuların üniversitelere, Denetleme Kurulu, denklik gibi yetkilerinin YKAK'ya, kalan yetkilerinin de YKAK ve yeniden yapılandırılmış ÜAK'nın ortak yetkisine devredilmesi yasal olarak düzenlenmelidir. Bu sayede hem bu yetkileri iki ayrı özerk kurumun birden çift onayı sonrası devreye girecek hem de bu iki özerk kurumun birbirini denetlemesi sağlanacaktır. Önerdiğimiz üç aylık yükseköğretim üst yönetiminin çerçevesi Anayasa değişikliği önerisinde de yer almalıdır. Önerilen model, yetkilerin tek elde toplanmaması ve kurulların birbirlerini destekleyici ve denetleyici şekilde çalışması için önemlidir. Yeni KK'nun görevleri yükseköğretim alanında istatistik tutmak, rapor yayınlamak ve bilim politikasını belirlemek için bir araya gelecek devlet kurumları, bilim akademileri ve ilgili diğer kurumların sekreteryasını yapmakla sınırlı olmalıdır. Ülkenin bilim politikalarını belirleyen kurumların koyduğu hedefler doğrultusunda devletin planlama kurulları yükseköğretim alanı için de planlama yapabilirler. Bu planlar, yürütme erkinin yükseköğretim ve araştırma kurumlarına vereceği teşvikleri şekillendirebilir. Ancak bu planlar doğrultusunda üniversitelerin mali, idari, istihdam ve akademik özerkliğine müdahale edilmemesi esas olmalıdır.

- Yükseköğretim kurumlarının bilimsel, idari ve mali özerkliğini güvence altına alacağız.

Bilimsel özerklik kavramı, raporumuzda Akademik Özerklik başlığı altında yer almaktadır. Akademik özerklik daha geniş bir kavram olup bilimsel özerkliği de içerir. Raporumuzda Akademik Özerklik başlığı altında bilimsel özerklik ile birlikte İstihdama Yönelik Özerkliği de değerlendirdik. Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA) Özerklik Raporunda ise Akademik Özerklik ve İstihdam Özerkliği ayrı başlıklar altında yer almaktadır. Bu kavramları birbirine karıştırmadan tutarlı olarak kullanmak ve yasal düzenlemeleri yaparken, özellikle EUA Özerklik Raporunda Türkiye Yükseköğretim Sisteminin değerlendirilmesinde ortaya çıkan zafiyetleri gidermek gerekmektedir. Örneğin, bu raporda kalem bütçe uygulamasının en kısıtlı kamu harcama rejimi olduğu ve Avrupa'da sadece Sirbistan, Yunanistan, Kıbrıs Rum

Cumhuriyeti ve Türkiye yükseköğretim sistemlerinde kullanıldığı belirtilmiştir. Torba bütçe rejimi mali özerklik konusunda önemli bir rahatlama getirecek, üniversitelere akademik hedefleri ve kurum stratejik planları doğrultusunda harcama yapabilme imkanı verecektir. Yükseköğretim kurumlarının stratejik planlarını ülkenin yüksek öğretim politikaları çerçevesinde merkezî kısıtlamalar olmadan, bilimsel gelişmeleri izleyen ve etkileyen akademik kadrolarının görüş ve önerileri ile aşağıdan yukarıya katılımcı süreçlerle yapabilmelerinin sağlanması gereklidir.

- Yükseköğretim kurumlarının yönetim ve denetiminin kendi öğretim üyeleri arasından seçimle oluşturdukları organlar eliyle gerçekleştirilmesini sağlayacağız.

Kurum ve komisyonların şeffaf, hesap verebilir, denetlenebilir olması ve meşru bir kapsayıcılık ile oluşturulması önemlidir. Bu kurul ve komisyonlarda bir yandan temsiliyet ve çoğulculuk dikkate alınırken, diğer yandan bu kapsayıcılığın, karar verme mekanizmalarını kilitleyici dinamikler oluşturmamasına izin verilmemelidir. Bu kurul ve komisyonlarda çoğunluğun tahakkümünden çok, ortak akıl yürütmek ve karşılıklı ikna süreçlerini işletmek esastır. Etkin yönetim için kapsayıcılık ve demokratik katılım ile yönetilebilirlik arasında denge kurulması gereklidir.

- Yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanlarının ancak bu kurumların yetkili organları tarafından görevden uzaklaştırılabileceğini güvence altına alacağız.

Akademik özerklik çerçevesinde, üniversitelerin belirlediği ölçütleri sağlayan akademisyenlere belli bir iş güvencesi (tenür) sağlanması esastır. Bu maddede sözü edilen yetkili kurulların çoğunluk sağlanıp ele geçirilmesini ve yetki gaspını engellemeye yönelik yasal düzenleme gereklidir.

- Üniversitelerin, Senatolarınca önerilen ve akademisyenler tarafından oylanan; akademisyenler, mezunlar, öğrenciler, yerel yönetimler, iş dünyası, meslek örgütleri ve halktan temsilcilerden oluşan bir üst kurul tarafından çoğulcu, katılımcı ve sürdürülebilir bir vizyonla yönetilmesini sağlayacağız.

YÖK kaldırıldığında üniversitelere devredilecek yetkilerinin bu söz konusu üst kurul (konsey?) ile kullanılacağı, kamu üniversiteleri için bu yapının vakıf üniversitelerindeki mütevelli heyeti benzeri bir işlevi olacağı anlaşılmaktadır. Bu önerilen üst kurulun kuruluşu, yetkileri, sorumlulukları ve hesap verebilirliği konusu muğlak bırakılmıştır. Öte yandan, bu üst kurul fikri her üniversiteye uygulanabilecek bir çözüm olmayabilir. Önerilen üst kurulun kompozisyonu, üniversite dışından üyelerin niteliği muğlaktır. Üst kurul olsa bile rektörün yetkilerinin kısıtlanarak yeniden düzenlenmesi gerekecektir. Üstelik üst kurul kurulurken adayların Senato tarafından önerilmesi ve öğretim üyelerinin oylaması ile kurul üyelerinin belirlenmesi anlamlı değildir. İlke olarak akademik tüm kararlar üniversite tarafından senatoda alınır. İdari, mali kadro konuları için üniversite isterse ayrı bir kurul oluşturabilir. Bu kurulda Senatonun seçeceği akademik üyelerin çoğunlukta olması, üniversite dışı bileşenlerin karar verici konumda olmaması üniversite özerkliği açısından önemlidir. Ancak üniversite böyle bir üst kurul oluşturmayı tercih etmezse bu yetkiler Üniversite

Yönetim Kurulu (ÜYK) genişletilerek veya yeniden yapılandırılarak da kullanılabilir. Her üniversite kendi yönetim modelini kendisi belirleyebilir. Böyle bir üst kurul kurulması benimsenirse yetki ve sorumlulukları belirlendikten sonra bu üst kurulun denetleme mekanizması da yasal çerçeve ile düzenlenmelidir.

- Üst kurulların rektör seçim süreçlerini her üniversiteye özgü olacak şekilde yönetmesini düzenleyeceğiz.

Üst kurullar geçici olarak “rektör arama” komisyonu da kurabilir. Bu sürecin denetime tabi olması ve ana hatlarının yasal düzenlemeyle tanımlanması önemlidir.

- Üst kurulların seçimi, çalışması, görev süresi gibi hususları yönetmelikle belirleyeceğiz.

Bu kurulların denetlenmesi hususu da yukarıdaki cümleye eklenmelidir.

- Üniversitelerde idari, mali ve bilimsel özerkliği sağlayacak, üniversiteleri özgür düşüncenin, bilimsel çalışma ve tartışmaların merkezi haline getireceğiz.

Akademik özerklik daha geniş bir kavram olup bilimsel özerkliği de içerir. Raporumuzda Akademik Özerklik başlığı altında İstihdama Yönelik Özerkliği de değerlendirdik. Bilimsel özerklik yerine Akademik Özerklik kavramının kullanılması kapsamı nedeniyle daha uygun olur. Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA) Özerklik Raporunda ise Akademik Özerklik ve İstihdam Özerkliği ayrı başlıklar altında yer almaktadır.

- Akademisyenlerin ifade hürriyeti önündeki engelleri kaldıracacağız.
- Yükseköğretimde içerik ve süreçleri “profesyonel yeterlilik”, “vizyon geliştirme” ve “üretim” odaklı olarak düzenleyeceğiz.

Yükseköğretimde içerik ve süreçleri akademik özgürlüğü zedelemekten mümkün değildir. Bu konuda hassas olunması gerekir. Öte yandan, meslek yönelimli programlar (tıp, hukuk, mühendislik, mimarlık, öğretmenlik vb.) için profesyonel yeterlilik ve meslek sigortası gibi uygulamalar yararlıdır ve yasa ile düzenlenmelidir. Üniversitelerin meslek yüksekokulu olmadığını da hatırlatarak bu düzenlemelerde üniversitelerin ve uzmanların görüşleri alınmalıdır.

- Her şehre her ilçeye üniversite açma anlayışını değiştirecek, ülkemizin hedef ve ihtiyaçlarına göre üniversite, fakülte ve bölümlerin yeniden planlanmasını ve yapılandırılmasını sağlayacağız.

Bunu yapacak siyasi iradenin YÖK gibi merkeziyetçi bir yapıya gereksinim duyma ihtimali vardır. Oysa YÖK'ün kaldırıldığı bir düzende bu planlamanın hangi organ ile yapılacağı net olarak ortaya konulmalıdır. Önerimiz; geçiş döneminde, yani yükseköğretim yasasının yeniden düzenlenme sürecinde, eşzamanlı olarak, her şehre üniversite açma anlayışıyla kurulmuş, ancak istenilen gelişimi sağlayamamış üniversitelerin yeniden yapılandırılmasıdır.

- Üniversitelerin bölgesel ve yapısal olarak farklı alanlarda ihtisaslaşmasını ve markalaşmasını sağlayacağız.
- Yükseköğretim'e bütçeden daha fazla kaynak tahsis edeceğiz.

Bu konuda bütçeden ayrılan pay oranı veya GSMH'nin belirli bir oranı olacak şekilde net bir hedef konması yararlı olacaktır.

- Üniversitelerin bilgi üretme ve bilgiyi ticarileştirme süreçlerinde, özel kesim ve kamu kesimi ile işbirliğini güçlendirecek modelleri destekleyeceğiz.

Sanayi şirketleri ve diğer kurumlar tarafından yapılan bağışların üniversite özerkliğini zedelemeyecek şekilde üniversiteye aktarılabilmesi için mekanizmalar kurgulanmalıdır. Bu kaynakları üniversite kendi akademik etik ilke ve kuralları çerçevesinde değerlendirebilmeli, gerek görürse reddedebilmelidir.

- Üniversitelerimizin başka ülkelerde dijital veya fiziki kampüs açmalarını teşvik edecek, öğrenci değişim programlarını destekleyeceğiz.
- Üniversitelerimizin uluslararası öğrenci almasını güçlendirilmiş standartlar çerçevesinde teşvik edecek, yabancı ve nitelikli akademik personel ve yönetici istihdam etmelerinin önünü açacağız.

Akademik istihdam özerkliği bağlamında eşit işe eşit hak prensibi ile T.C. vatandaşı olmayan öğretim elemanlarına uzun süreli ve iş güvenceli akademik istihdam sağlanması yasal çerçeve ile düzenlenmelidir. Uluslararası öğrenci seçme ve yerleştirme süreçlerini üniversiteler kendileri düzenleyebilmelidir.

- Yurtdışı denklik süreçlerini yüksek standartlar getirerek hızlı ve güvenli bir sistemle kolaylaştıracağız.

Denklik konusu düzenlenmeli, keyfi uygulamalara son verilmelidir. Önerdiğimiz üst kurullardan yeniden yapılandırılmış ÜAK bu konuda yetkili olabilir. Çerçeve ise Avrupa Birliği akademik yeterlilikler çerçevesi olabilir.

- Öğretim elemanları için şart koşulan yabancı dil başarı puanını yükselteceğiz.

Öğretim elemanlarından beklenen yabancı dil puanının yükseltilmesi planının nasıl uygulanacağı, ne tür bir mekanizma ile kimin yetkisinde düzenleneceği netleştirilmelidir.

Üniversitelerin verdiği en yüksek akademik derece Doktora'dır. Bu derece dışında kalan Dr. Öğretim Üyesi, Doçent ve Profesör akademik görev unvanlarıdır. Akademik görev unvanlarının üniversitelerin liyakata dayalı olarak kendi yetkili kurullarında verilmesi akademik özerkliğin gereklerindedir. Öte yandan, bir üniversiteden alınan akademik görev unvanları bir başka üniversitede doğrudan geçerli olmamalı ve ilgili üniversitenin akademik değerlendirmesine tabi olmalıdır. Doktora derecesine sahip anlamına gelen Dr. haricindeki tüm akademik görev unvanları sadece üniversite içinde kullanılmalı, üniversite dışında, kamuoyu önünde kullanılmamalıdır. Tıp doktorları için Tıp Doktoru derecesi ayrıca ihdas edilmelidir.

- Yüksek lisans ve doktora tezlerinin kalitesini artıracacağız.

Lisansüstü tezlerin kalitesinin artırılması akademik özerklik çerçevesinde üniversitelerce ele alınmalıdır. Araştırma kalitesinin artırılması için üniversitelere gerekli bütçelerin sağlanması, teşvikler verilmesi, lisansüstü öğrenci burs olanaklarının artırılması/iyileştirilmesi, üniversitelerimizin yetkin lisansüstü öğrenciler için cazibe merkezi haline getirilmesi yönünde politikalar önerilmelidir.

- Üniversite diplomalarının akredite olmaları için mekanizmalar kuracak, her diplomanın istihdam yetkinliğini üniversite tercihi yapanların bilgisine sunacağız.

Üniversite programlarının akreditasyonunun önerdiğimiz Kalite Akreditasyon Kurulu aracılığı ile düzenlenmesi mümkündür. Ancak bu yapılırken her üniversite programının mesleki bir yetkinliğe karşılık geldiği yanlıgısına düşünülmemelidir. Üniversiteler meslek yüksekokulları değildir.

- Eğitim görülecek üniversitelerle ilgili standartları yükselterek yurt dışına gönderilen lisansüstü öğrencilerinin sayısını artıracamız.

Araştırma üniversitelerinin doktora programlarını geliştirmek gerekir. Bunun için öğrencilerin ülkemizde kaliteli doktora eğitimi almalarını sağlamak esas olmalıdır. Bu üniversiteler verilecek teşvik ile iyi uluslararası öğrencileri lisansüstü programlarına çekebilmelidir. Üniversitelerin doktora mezunları için doktora sonrası araştırma yapmak için farklı kurumlara gitmesini teşvik etmek yerinde olabilir. Yeni kurulan ve ihtiyacı olan üniversitelere teşvik verilerek öğrencilerini yurtdışına derece almaya yollamaları sağlanabilir.

- Alanlar arası geçişte derslerin kredi ve içerik gibi kriterleri tek merkez tarafından değerlendirilerek, denklik ve muafiyet koşullarının sadeleştirilmesini sağlayacağız.

Burada sözü edilen tek merkezin hangi merkez olduğu anlaşılammaktadır Üniversite içinde olacaksa bu tamamen akademik bir konu olup üniversite senatosunda karara bağlanır. Üniversiteler arası olacaksa bunun için gerekli çerçeve uluslararası standartlar olabilir. İlgili üniversitelerin akademik değerlendirmesi esas alınmalıdır. Akademik özerklik bunu gerektirir.

- Açık öğretim bölümlerini ihtiyaca göre yeniden düzenleyeceğiz.

Türkiye yükseköğretim alanında açık öğretimdeki öğrenci sayısı çok fazladır. Bu programlarının öğrencilere kazandırdıkları tekrar ele alınıp düzenlenmeli ve öğrenciler mümkün olduğu kadar örgün eğitim programlarına yönlendirilmelidir. Özellikle mesleğe yönelik programların açık öğretimde verilmemesi düzenlenmelidir. Ayrıca, YÖK'ün yerini alacak organın/merkezin sadece alanlar arası geçiş süreci için değil, normal şartlarda da herhangi bir yükseköğretim kurumundaki akademik birimlerin adları, müfredat içerikleri, ders kredileri gibi konularda karar almaya yetkili bir konumda olmaması gerekir.

- Üniversite arazilerini ranta kurban ettirmeyeceğiz.
- Yeni yurt binaları yaparak ve üniversite kampüsü etrafındaki binaları kiralama yöntemiyle “genişletilmiş kampüs” uygulamasını başlatarak üniversitelerin yurt sorununu çözeceğiz.
- KYK kredi ve burslarını yeni bir anlayışla ele alacağız, dağıtım süreçlerini şeffaf hale getireceğiz.

- Yağmacı dergiler aracılığıyla yapılan intihal ile kararlı biçimde mücadele edecek, ülkemizi intihal listelerinden çıkaracağız.

Raporumuzda hem üniversite içinde hem de yükseköğretim üst kuruluşları nezdinde Akademik Etik Kurulları kurulmasını önermiştik. Bunların yetki ve sorumluluklarının yasal olarak düzenlenmesi gerekir. Yapıları “kamu denetçiliği” şeklinde olabilir. İntihal sadece yağmacı dergiler aracılığı ile yapılmamaktadır. Ücret karşılığı tez, makale yazan/yazdıranlara, sahte diploma hazırlayanlara/kullananlara karşı da bu kurullar eliyle caydırıcı yaptırımlar getirilmelidir.

- Üniversitelerde yüksek lisans ve doktora programlarında burslu öğrenci sayısını artıracacağız.

Bütçe düzeninde kullanılan “öğrenci başına” kriterinin içinde mutlaka lisansüstü öğrenciler de olmalıdır. Hatta lisansüstü öğrenci sayısının ağırlığı daha yüksek olmalıdır. Bu sayede üniversiteler lisansüstü öğrencileri cezbedip araştırmalarına katkı yapmalarını sağlayabilirler.